

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Джафарової Олени В'ячеславівни – на дисертацію Квасюка Сергія Володимировича на тему: «Адміністративно-правові процедури державної підтримки сільського господарства в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. В умовах сьогодення актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Квасюка Сергія Володимировича не викликає жодних сумнівів, оскільки необхідність комплексного дослідження адміністративно-правових процедур державної підтримки сільського господарства зумовлена суттєвими трансформаціями аграрного сектору в умовах воєнного стану, євроінтеграційних процесів та зростання ролі продовольчої безпеки як складової національної безпеки України. Повномасштабна збройна агресія російської федерації спричинила руйнування аграрної, транспортної та логістичної інфраструктури, мінування сільськогосподарських земель, порушення виробничих ланцюгів і доступу аграрних товаровиробників до фінансових ресурсів, що істотно ускладнило функціонування сільського господарства. За таких умов особливого значення набуває не лише наявність програм державної підтримки, а якість адміністративно-правових процедур їх реалізації, від яких залежить доступність допомоги, передбачуваність управлінських рішень і захист прав аграрних товаровиробників. Варто підкреслити, що тема є актуальною не лише з огляду на виклики сьогодення, а й тому, що від ефективності адміністративно-правових процедур державної підтримки залежить стабільність аграрного виробництва, відновлення сільських територій та успішність післявоєнної відбудови України. Таким чином, не викликає сумніву, що дисертація Квасюка Сергія Володимировича на тему «Адміністративно-правові процедури державної підтримки сільського господарства в Україні» є актуальною та своєчасною.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до стратегічних документів державної політики, зокрема Стратегії національної безпеки України, положень державної аграрної політики та програм забезпечення продовольчої безпеки, а також з урахуванням курсу України на адаптацію національного законодавства до стандартів Європейського Союзу у сфері публічного адміністрування та державної допомоги аграрному сектору. Робота підготовлена відповідно до Плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права на тему «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин», що підтверджує її системний і цілеспрямований характер.

У дослідженні коректно сформульовано мету, яка полягає у з'ясуванні сутності та розкритті особливостей адміністративно-правових процедур державної підтримки сільського господарства, а також у розробленні науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення адміністративного законодавства та практики публічного адміністрування в аграрній сфері. Для досягнення поставленої мети дисертантом послідовно вирішено низку взаємопов'язаних завдань, зокрема: охарактеризовано державну підтримку сільського господарства як об'єкт адміністративно-правового регулювання; визначено поняття, сутність і види адміністративно-правових процедур державної підтримки; проаналізовано адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації державної підтримки; досліджено нормативно-правову базу, що регулює відповідні процедури; розкрито процедури прийняття адміністративних актів та укладення адміністративних договорів у сфері державної підтримки; охарактеризовано організаційні та цифрові інструменти реалізації підтримки; здійснено аналіз міжнародного та європейського досвіду й обґрунтовано можливості його адаптації до національної правової системи; запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правових процедур державної підтримки сільського господарства.

Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження сформульовано у відповідності до встановлених вимог. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації державної підтримки сільського господарства в Україні, а предметом — адміністративно-правові процедури державної підтримки сільського господарства, що забезпечує логічну цілісність наукового пошуку.

Методологічну основу дисертації становить система загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, які дозволили комплексно дослідити процедурний механізм державної підтримки аграрного сектору. Нормативно-правовою базою дослідження стали Конституція України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, а також міжнародні та європейські правові документи, що регулюють державну допомогу, публічне адміністрування та аграрну політику. Теоретичну основу склали праці вчених з адміністративного, аграрного, фінансового та конституційного права, а також здобутки інших суспільних наук. Інформаційну й емпіричну базу становлять аналітичні матеріали, статистичні дані та офіційні звіти органів публічної влади.

Беззаперечною є наукова новизна одержаних результатів, яка полягає в тому, що дисертаційне дослідження є однією з перших комплексних наукових робіт, виконаних в умовах воєнного стану, у яких державна підтримка сільського господарства проаналізована крізь призму адміністративно-правових процедур. На цій основі сформульовано обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення адміністративного законодавства та практики його застосування.

У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, зокрема: вперше: розкрито особливості державної підтримки сільського господарства як об'єкта адміністративно-правового регулювання; обґрунтовано авторське бачення поняття адміністративно-правових процедур державної підтримки; визначено специфіку процедур прийняття адміністративних актів у сфері державної підтримки аграрного сектору; удосконалено: підходи до класифікації адміністративно-правових

процедур державної підтримки; наукові положення щодо ролі адміністративного права у формуванні механізму реалізації аграрної політики; набуло подальшого розвитку: положення про значення державної підтримки сільського господарства для забезпечення продовольчої безпеки та економічної стійкості держави; теоретичні підходи до систематизації повноважень суб'єктів публічної адміністрації у сфері аграрної підтримки; розуміння державної аграрної політики як інструменту публічного адміністрування.

Також у роботі:

- узагальнено, що державна підтримка сільського господарства є комплексним адміністративно-правовим механізмом, спрямованим на забезпечення стабільності аграрного виробництва, рівного доступу до ресурсів і захист прав аграрних товаровиробників;
- доведено, що адміністративно-правові процедури державної підтримки — це врегульована законодавством сукупність стадій, форм і дій уповноважених суб'єктів публічної влади, спрямованих на реалізацію заходів державної підтримки;
- наголошено, що специфіка процедур прийняття адміністративних актів у сфері державної підтримки залежить від виду відповідної допомоги (фінансової, організаційної, компенсаційної тощо);
- узагальнено, що організаційні та цифрові процедури реалізації державної підтримки утворюють окрему групу адміністративних процедур, які не мають уніфікованої моделі та істотно відрізняються залежно від програм і суб'єктів;
- обґрунтовано доцільність використання позитивного досвіду Європейського Союзу щодо уніфікації процедур, посилення процесуальних гарантій та цифровізації державної підтримки;
- запропоновано подальший розвиток цифрових інструментів реалізації державної підтримки, зокрема через Державний аграрний реєстр, із урахуванням проблем доступності, якості та повноти даних в умовах воєнного стану.

У роботі містяться й інші науково обґрунтовані, теоретично та практично значущі пропозиції і рекомендації, які підтверджують завершений характер дисертаційного дослідження. Разом із тим дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень, зокрема:

1. У дисертації широко використовується авторська категорія «адміністративно-правові процедури державної підтримки сільського господарства», однак у ряді фрагментів роботи вона вживається поряд із традиційними категоріями «механізм державної підтримки», «адміністративні процедури» та «інструменти публічного адміністрування». Це подекуди ускладнює чітке розмежування між процедурним і матеріально-правовим аспектами підтримки та потребує додаткової концептуальної деталізації.

2. Попри загалом виважену методологічну базу дослідження, у роботі недостатньо чітко простежується співвідношення між окремими використаними методами та отриманими науковими результатами. Зокрема, застосування методу правового моделювання та прогнозування могло б бути більш чітко відображене у формулюванні авторських пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правових процедур.

3. Структура дисертації в цілому є логічною, однак у межах окремих підрозділів спостерігається певне накладання проблематики, зокрема між аналізом суб'єктів реалізації державної підтримки та дослідженням процедурних аспектів їх діяльності. Це створює враження часткового повторення окремих положень і могло б бути усунене шляхом жорсткішого розмежування інституційного та процедурного аналізу.

4. Розділ, присвячений міжнародному досвіду державної підтримки сільського господарства, має значну пізнавальну цінність, однак у роботі не завжди достатньо чітко окреслено критерії відбору саме тих моделей, які пропонуються для адаптації в Україні. Більш чітке співвіднесення зарубіжного досвіду з національними адміністративно-правовими реаліями посилює б прикладний потенціал відповідних висновків.

Вищенаведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи і в певній мірі носять характер побажань. Автореферат повністю відповідає змісту дисертації та коректно відтворює ключові положення й результати проведеного дослідження. Як дисертаційна робота, так і автореферат оформлені відповідно до чинних вимог, порушень академічної доброчесності не встановлено. Дисертація містить достатньо повне й системне висвітлення змісту дослідження, а викладені положення спираються на всебічне опрацювання наукових джерел із відповідної тематики. Сформульовані автором висновки є самостійними, логічно обґрунтованими та здатні мати відчутний внесок у подальший розвиток українського адміністративного права.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки й пропозиції впроваджено та надалі можуть бути використані у: правотворчій діяльності – під час підготовки та опрацювання змін до законодавства України у сфері державної підтримки сільського господарства, зокрема щодо вдосконалення адміністративних процедур надання дотацій, субсидій, компенсацій, грантових програм та інших форм бюджетної підтримки аграрного сектору; формування правового статусу суб'єктів надання й отримання підтримки; підвищення прозорості та ефективності механізмів публічного адміністрування; науково-дослідній роботі – при подальшій розробці проблем адміністративно-правового регулювання у сфері аграрної політики, удосконалення правових механізмів продовольчої безпеки, адаптації міжнародних та європейських стандартів державної підтримки сільського господарства, а також у формуванні нових підходів до цифровізації адміністративних процедур у агросфері; освітньому процесі – при підготовці навчальних програм, підручників, лекційних курсів та методичних рекомендацій з дисциплін «Адміністративне право», «Аграрне право», «Публічне адміністрування», «Правові основи державної підтримки сільського господарства», а також під час викладання спеціальних курсів з

адміністративних процедур, аграрної політики, продовольчої безпеки та цифровізації публічних послуг у закладах вищої освіти та системі підвищення кваліфікації державних службовців.

Крім цього, цінним видається те, що підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки було оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.), «Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи України» (м. Київ, 19–20 жовтня 2022 р.), «Тенденції та перспективи розвитку юридичної науки сьогодення» (м. Київ, 16–17 квітня 2024 р.), «Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність» (м. Київ, 04–05 червня 2024 р.), «Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Київ, 18–19 вересня 2024 р.).

Отже, можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Квасюка Сергія Володимировича на тему «Адміністративно-правові процедури державної підтримки сільського господарства в Україні» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу, яка має важливе значення для науки адміністративного права. Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження повністю відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
завідувач кафедри
адміністративної діяльності ННІ № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Олена ДЖАФАРОВА